

KEDVES KATEKÉTÁK!

Nagy szeretettel ajánljuk figyelmetekbe az **Idő(t)rend** című, 6. osztályos diákoknak készült munkatankönyv tanári kézikönyvét, amellyel hitoktatói munkátokat szeretnénk megkönnyíteni.

A könyv címe – **Idő(t)rend** – utal a végtelen Isten időben való munkálkodására, az Egyház életének a napjainkig való formálódására, mely időről időre a kor kihívásaira keresi a választ, ugyanakkor az örök forrásból merít. **„Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké” (Zsid, 13,8).**

A borítón az Örök Város jól ismert szent helye, a főapostol sírja fölé emelt, vatikáni Szent Péter-bazilika látható. A belső címlap fotómontázsa a történelem különböző korszakain át vándorló egyház útját próbálja megjeleníteni: a középkori kolostor kerengőjén vezetnek át a lábnyomok a modern templom hajóján át az apszis falába vágott keresztig.

A tanári kézikönyv és a diákok által használt munkatankönyv oldalszámait megegyeznek, ám a tanári példányban a feladatok megoldásait is feltüntettük. Ezt a részt követik a „T”- oldalak, amelyeken a leckékhez tartozó háttérismertetek és kiegészítések találhatók.

A **három fejezet (Egyháztörténet – Szentségek – Ünnepi órák)** felépítése a tanári kézikönyvben:

A leckéket *Fogassy Judit SDSH* (Jézus Szíve Nővérek Társasága) által kidolgozott **„öt pont módszer”** alapján állítottuk össze.

A *szentírási rész* és az *ima* lehet a kiindulópont (ugyanakkor tehetjük az órának arra a pontjára, ahol a diákok tényleg „megérkeztek” – testben és lélekben egyaránt).

1) Az érdeklődés felkeltése: a *nyitóképről való beszélgetés* és a *nyitófeladat megbeszélése, mentálhigiénés gyakorlatok* az időről.

Mentálhigiénés gyakorlatok: harminchat, az idővel kapcsolatos játékot állítottunk össze, amelyek szabadon választhatóak, abban a sorrendben, ahogy jónak látod. Érdemes azonban egy-egy gyakorlatot több órán is visszahozni, mert ezzel hatékonyabbá válik az idő értékének tudatosítása.

A mentálhigiénés gyakorlatok a T... -on találhatóak.

2) Magyarázat: a *teológiai, egyháztörténeti kiegészítést, az óravázlatot és a téma kifejtését* foglalja magába.

Az *egyháztörténeti kiegészítés* olyan körülményeket vázol, amelyek által részletesebb képet kapunk az adott témáról.

A *törzsanyagot* különféle feladatokkal tettük érdekesebbé. Minden leckében van *bibliai vonatkozású feladat* is, mely a témához kapcsolódik, ám a bibliaolvasás megszerettetése volt vele a célunk.

Az *„igaz/hamis” feladatoknál* a kiegészítéseket a munkatankönyv-részben olvashatjátok.

A *magyarzatok* között olvashatjátok a *„Nézz utána!”* feladatok válaszait is.

Az *óravázlatokat* heti egy, illetve két órában is megtaláljátok, ami javaslat csupán.

3) Kapcsolat az élettel: A leckék végén szerepel egy *„VILÁGOS” szövegbuborék*. Biztassátok a diákokat, hogy gondolják végig, hogyan kapcsolódik az adott óra anyaga az életükhöz, és írják is le. Ezáltal még jobban elmélyülhet ez a felismerés.

4) Heti erénygyakorlat: a tanultak gyakorlati elsajátításához ad javaslatot hétről hétre.

5) Összefoglalás: a *fogalmak* és a *SZENTEK adatlapja* segít a leckék összefoglalásában.

A tankönyv használatánál minden esetben légy rugalmas! Vedd figyelembe a csoportod igényét, stílusát és befogadóképességét! Tudd mindig, hogy mi a konkrét célod velük az Istenhez vezető úton, és eszközként használd a könyvből azokat a feladatokat, amelyek a célodat segítik.

Amit még a munkatankönyvben találhatsz:

- a függelékben *imákat*, amelyeket az órán kívül is mondhatnak a diákok;
- a *gyónás menetét*, ha már voltak elsődözők;
- a *bibliai könyvek jegyzékét* (segít a Bibliában való eligazodásban);
- *tervezőket*.

Javaslat a használatukhoz:

A *melléklet* azzal a céllal készült, hogy segítsünk a diákoknak a helyes időgazdálkodásban, melynek fontos része a tervezés. Szeretnénk segíteni annak az egyensúlynak kialakításában, amelyben van idő Istenre, embertársaimra és önmagadra, az igényes munkára és a pihenésre is. Tudatosítani szeretnénk, hogy felelősek vagyunk minden percünkért, mellyel mindannyian az örök életre készülünk.

Az ecclesai.hu oldalról letölthetőek a mellékletek, így begyakorolhatóvá válik napi/heti alkalmazásuk.

A könyvben használt *források* a munkatankönyv 156. oldalán találhatóak.

A bibliai szövegeket mindig a Szent István Kiadó Ó- és Újszövetségéből idéztük.

Kívánjuk, hogy e könyv alkalmazásával rá tudjátok ébreszteni a diákokat az idő fontosságára, az időben rejlő lehetőségekre és annak értékére; legyen lehetőségetek, hogy a szívükbe vessétek, hogy Jézus az idő ura, és minden időben szól hozzánk.

Bízunk benne, hogy az órákra való készülődés, a diákokkal töltött idő és imáid meghozzák méltó gyümölcsüket!

Isten áldását kérjük munkádra!

Szeretettel:

a Szerzők

I/1. AZ ELSŐ KERESZTÉNY KÖZÖSSÉG

Az óra célja: megmutatni, hogy Krisztus hite hogyan változtatja meg az emberi közösséget.

AZ ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

☞ nyitófeladat

szubjektív

☞ mentálhigiénés játék

...

☞ képek leírása

6. oldal, nyitókép

A fotón a Poreč óvárosában található Euphrasius-bazilika szentélyének egyik mozaikja látható, Krisztust és a tizenkét apostolt ábrázolja. A templom Horvátország leghíresebb kora keresztény épületegyüttesének része, a mozaikok a VI. századi átépítés óta díszítik a bazilikát. Már a III. században ezen a helyen gyűltek össze az akkor még üldözött keresztények, s tartottak titokban istentiszteleteket – még egy római magánházban kialakított imaházban.

A TÉMA FELDOLGOZÁSA / MAGYARÁZAT

☞ Teológiai háttér

Az első keresztény közösségek életére vonatkozóan az újszövetségi iratok jelentik a legbiztosabb forrást. A történettudomány gyakran kritikával illette ezeket a szövegeket, mivel hívő látásmódjuk miatt elfogultak, pontatlanok; a XX. század közepére sokan úgy vélték, hogy nincs semmilyen történeti értékük. Az 1950-es években azonban fordulat következett. A régészet, a történettudomány és a szövegkritika eredményei nyomán egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy – bár valóban a hit által áthatott szövegekről van szó – az újszövetségi könyveknek megvan a maga történeti értéke. Természetesen nem tekinthetjük őket szóról szóra pontos történettudományos igényű leírásnak, de megfelelő módszerek alkalmazásával kibonthatjuk belőlük a hiteles információkat. Ennek nyomán megindult az Újszövetség és az első keresztény közösség kronológiájának felállítása:

ESEMÉNY	VALÓSZÍNŰ ÉVSZÁM	FIGYELEMBE VEHETŐ SZEMPONTOK AZ ÉVSZÁM MEGHATÁROZÁSÁKOR
Jézus születése	Kr.e. 7–4	Nagy Heródes halála (Kr.e. 4), csillagászati jelenségek (konstelláció). <i>A Lukácsnál említett összeírás nem szolgált azonosítható támpontot.</i> A VI. században Dionysius Exiguus szerzetes próbálta meghatározni Jézus születésének évét a római naptár szerint (<i>ab Urbe condita</i> , a város alapításától), ezzel született meg a mai időszámítás, a Kr.e. és Kr.u. Ma már biztosak lehetünk abban, hogy legalább négy évet tévedett.
a nyilvános működés megkezdése	Kr.u. 27–29	Jézus körülbelül harmincéves, Tiberius uralkodásának 15. (27. [de jure] vagy 29. [de facto]) évében járunk, nemrég készült el a jeruzsálemi templom Heródes által kezdett felújítása (valószínűleg 26-ban).
Jézus halála, feltámadása, pünkösd	30 vagy 33	A valószínű keretek között (Jézus már a harmincas éveiben járt, de még nem töltötte be a 40. életévét) 30-ban és 33-ban esett péntekre Niszán hónap 15-e.
István diakónus megkövezése	36–40	Akkoriban „hatalmi vákuum” volt Júdeában (Pilátust 36-ban visszahívták Rómába); ez megmagyarázhatja a népharag által kiváltott kivégzést.
Pál apostol megtérése	36 után	Viszonyítási pontot István vértanúhalála jelenthet. Arra is ügyelni kell, hogy „maradjon idő” Pál visszavonulására (Gal 1,17).

A keresztény közösségek megjelenése nem maradt nyom nélkül a korabeli római irodalomban. Több pogány szerző is beszámolt az új vallással való találkozásáról. Kiemelkedik közülük ifjabb Plinius, Bithynia (ma Törökország) helytartója (111 és 113 között), aki egy levelében a következőket írta Traianus császárnak (*Epist.* X, 96): „...meghatározott napon össze szoktak jönni napfelkelte előtt, és egymás közt énekeltek Krisztushoz mint Istenükhöz. Esküvel magukat nem valami bűnre kötelezték, hanem arra, hogy sem lopást, sem gaztetteket, sem házasságtörést nem követnek el, adott szavukat nem hazudtolják meg, és ha letét miatt fölszólítják őket, nem tagadják le. Miután ezt megtették, hagyományuk szerint elvonultak, majd ismét összejöttek, hogy kenyeret vegyenek magukhoz, ami azonban közönséges és ártatlan kenyér.”

☞ NÉZZ UTÁNA!

6. oldal

Kik a szentek? Üdvösségre jutott személyek, akiket az egyház szentté avatott (vagy akiknek spontán tiszteletét utólag jóváhagyta). A szentté avatás (kanonizáció) eljárása igen sokat változott az idők folyamán.

A témához lásd: <http://lexikon.katolikus.hu/S/szentté%20avatás.html>

7. oldal

A 12-es szám. A 12-es szám a teljességet, az egészet (a ciklust) szimbolizálja: ennyi a hónapok és a csillagjegyek száma, a nap 2x12 órás egészéből áll (a nappal és az éj teljessége). A Bibliában is sokszor fordul elő. Több régi kultúrában ez a felnőtté válás kora (lásd a tizenkét éves Jézus „elveszése” a templomban); jelzi a végidős beteljesülést (a mennyei Jeruzsálem alapköveinek, bástyáinak, kapuinak száma, ahol a 12x12=144 ezer üdvözült összegyűlik). Bár nincs egyetértés abban, hogy ki tervezte az Európai Unió zászlaját, de Arsène Heitz (1908–1989) grafikus szerint megvalósulásra hatott Máriának, az Apokalipszis Asszonyának képe (kék háttér, tizenkét csillag koronája). Ráadásul a zászlót 1955. december 8-án, a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén fogadták el.

A sorsvetés a Bibliában nem egyszer azt jelenti, hogy az ember átadja a döntést Istennek. „Pótapostolnak” csak olyanokat jelöltek ki, akik alkalmasak voltak, de a végső választást Istenre bízta.

Az óra célja: megmutatni, hogy Krisztus hite hogyan változtatja meg az emberi közösséget.

☞ Óravázlat

Heti 1 órában történő katekézishez

1. az óra címe, szentírási rész, ima felolvasása (6. old.)
2. a bevezető IDŐKERET feladat megbeszélése (6. old.)
3. a főszöveg megbeszélése (6-7. old.)
4. IZRAEL 12 TÖRZSE (7. old.)
5. *Tedd sorba a betűket* – a feladat megoldása (8. old.)
6. *Mit gondolsz...?* – a kérdés megbeszélése (8. old.)
7. SZENT ISTVÁN DIAKÓNUS főszöveg megbeszélése (8-9. old.)
8. *Melyek voltak István diakónus utolsó szavai?* – a feladat megoldása (9. old.)
9. FOGALMAK átnézése (9. old.)
10. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (9. old.)
11. VILÁGOS megbeszélése: *Mit visznek haza a mai óráról a diákok?* (9. old.)

Heti 2 órában történő katekézishez

1. óra:

1. az óra címe, szentírási rész, ima felolvasása (6. old.)
2. a bevezető IDŐKERET feladat megbeszélése (6. old.)
3. a főszöveg megbeszélése (6-7. old.)
4. IZRAEL 12 TÖRZSE (7. old.)
5. *Tedd sorba a betűket* – a feladat megoldása (8. old.)
6. NÉZZ UTÁNA! *Eredetileg miért 12 csillag került az EU zászlójára?* – a kérdés megbeszélése (7. old.)
7. *Mit gondolsz...?* – a kérdés megbeszélése (8. old.)
8. FOGALMAK átnézése (9. old.)
9. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (9. old.)
10. VILÁGOS megbeszélése: *Mit visznek haza a mai óráról a diákok?* (9. old.)

2. óra:

1. imádság (6. old.), az előző alkalom ismétlése
2. SZENT ISTVÁN DIAKÓNUS főszöveg megbeszélése (8-9. old.)
3. *Melyek voltak István diakónus utolsó szavai?* – a feladat megoldása (9. old.)
4. a SZENT ADATLAPJA – megbeszélés, kitöltés
5. FOGALMAK átnézése (9. old.)
6. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (9. old.)
7. VILÁGOS megbeszélése: *Mit visznek haza a mai óráról a diákok?* (9. old.)

KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

VILÁGOS: szubjektív

Javaslat: Az én hitem is formálja a közösséget.

HETI ERÉNYGYAKORLAT

Lásd könyv: 9. oldal.

A SZENT ADATLAPJA

Szent István diakónus

kép – hogyan ábrázolják – képet kivágni, beragasztani

a diakónusok védőszentje

ünnep: december 26.

hely: Jeruzsálem (halálának helyszíne)

szimbólum: diakónusi öltözet (dalmatika), pálma, kő, kézben tartott könyv

érdekesség: szubjektív

I/2. MISSZIÓ A NEMZETEK KÖZÖTT

Az óra célja: buzdítani, hogy merjünk beszélni a hitünkről.

AZ ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

☞ nyitófeladat

Isten

☞ mentálhigiénés játék

...

☞ képek leírása

10. oldal, nyitókép

A papírhajók a keresztény missziót jelképezik, mindazok útját, akik felkerekedtek, hogy távoli országokban és más népeknek is hirdessék az evangéliumot.

A TÉMA FELDOLGOZÁSA / MAGYARÁZAT

☞ Teológiai háttér

A páli levelek képezik az Újszövetség legősibb részét, s az utóbbi évtizedekben újra megerősödött a történeti hitelüket illető meggyőződés. Külső szempontok és források is segítenek a kibontakozó missziós korszak kronológiájának megalkotásában:

ÉVSZÁM	ESEMÉNY	KAPCSOLÓDÓ TÖRTÉNÉSEK
36 után	Pál megtérése	arábiai magány, látogatás az apostoloknál
47–48	első missziós út	Ciprus, Kis-Ázsia (Barnabással és Márkkal – ApCsel 13–14)
49	Claudius császár kitiltja a zsidókat Rómából	Aquila és Priscilla Korintusba költözik (ApCsel 18,1–2)
49	jeruzsálemi apostoli zsinat	felhatalmazás a pogánymisszióra (ApCsel 15)
49–52	második missziós út	átlépés Európába, első hellászi misszió, hosszabb tartózkodás Korintusban (ApCsel 16–18) – ehhez lásd a lentebbi évszámokat is
51–52	Gallio volt Achája helytartója	egy delphoi töredék alapján azonosítható ez az évszám; személye Pállal kapcsolatban is felbukkan (ApCsel 18,12)
53–58	harmadik missziós út	korábban alapított közösségek újralátogatása, gyűjtés a jeruzsálemieknek (ApCsel 18–21)
60–61	római út	Pált előbb letartóztatják Jeruzsálemben, majd több esemény, találkozás után – mivel római polgárjogára hivatkozik – a császár elé kísérik. Az út leírása az ApCsel 27–28-ban szerepel.
(64–)67	Pál vértanúhalála	Rómában a város égése (64) után Nero császár véres keresztényüldözést rendel el. Valószínűleg ennek első hullámában szenved vértanúságot Szent Péter. Szent Pál halála minden bizonnyal későbbre tehető (a hagyományosan elfogadott dátum: 67. június 29.).

Régészeti leletek és irodalmi tanúbizonyságok alapján a II. század elejére a kereszténység elterjedt a Földközi-tenger medencéjében. Hídfőállásai a kikötők, kereskedelmi csomópontok lettek – hiszen a hajózás volt (minden veszélye ellenére) a legkiszámíthatóbb és leggyorsabb közlekedési mód. A kereszténység a szárazföldi kereskedelmi utak mentén dél (Arábia, Egyiptom–Etiópia) és kelet (Perzsia) felé hamar elhagyta a Római Birodalom területét.

A *kereszténységet* akkoriban főleg felnőtteknek szolgáltatták ki. Ha a megtérő családos volt, természetesen a gyermekeket, akár a csecsemőket is megkereszteltek – vagyis az egész „háznép” hívó lett (ld. ApCsel 16,33; 18,8).

☞ NÉZZ UTÁNA!

12. oldal

Az apostolok hatalmas területeket jártak be:

Péter: Szamária, Antióchia és a szír vidékek, Róma és Közép-Itália

András: szkíták, Pátra

idősebb Jakab: Júdea (Jeruzsálem)

János: Kis-Ázsia (Patmosz, Efezus)

Fülöp: „Asia Maior” (Ázsia távoli, kevésbé ismert vidékei)

Bertalan: Örményország

Tamás: pártusok, India

Máté: Etiópia (Perzsia?)

ifjabb Jakab: Júdea (Jeruzsálem)

Júdás Tádé: Arábia, Mezopotámia, Örményország

Simon: Szíria, Perzsia

Mátyás: Kis-Ázsia, Etiópia

Az óra célja: buzdítani, hogy merjünk beszélni a hitünkről.

☞ Óravázlat

Heti 1 órában történő katekézishez

1. az óra címe, szentírási rész, imádság felolvasása (10. old.)
2. a bevezető „IDŐTLEN” feladat megbeszélése (10. old.)
3. a főszöveg megbeszélése (10-11. old.)
4. „*Olvass össze minden 2. betűt*” – a feladat megoldása (11. old.)
5. SZENT PÁL főszöveg megbeszélése (12. old.)
6. *Írd be a válaszok számát* (12. old.)
7. „*Mit jelent az evangélium magyarul?*” – a kérdés megoldása (13. old.)
8. FOGALMAK (13. old.)
9. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (13. old.)
10. VILÁGOS megbeszélése: Ma mit visznek haza a diákok lélekkben? (13. old.)

Heti 2 órában történő katekézishez

1. óra:

1. az óra címe, szentírási rész, imádság felolvasása (10. old.)
2. a bevezető „IDŐTLEN” feladat megbeszélése (11. old.)
3. a főszöveg megbeszélése (10-11. old.)
4. „*Olvass össze minden 2. betűt*” – a feladat megoldása
5. „*Mit gondolsz, miért volt fontos?*” rész megbeszélése (11. old.)
6. a szeretet-himnusz elolvasása (11. old.)
7. NÉZZ UTÁNA! megbeszélése (12. old.)
8. FOGALMAK (13. old.)
9. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (13. old.)
10. VILÁGOS megbeszélése: Ma mit visznek haza a diákok az órából? (13. old.)

2. óra:

1. imádság (10. old.), előző alkalom ismétlése
2. SZENT PÁL főszöveg megbeszélése (12-13. old.)
3. „*Írd be a válaszok számát!*” – a feladat megoldása (12. old.)
4. „*Mit jelent az evangélium magyarul?*” – a kérdés megbeszélése (13. old.)
5. a SZENT ADATLAPJA kitöltése (13. old.)
6. FOGALMAK átnézése (13. old.)
7. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (13. old.)
8. VILÁGOS megbeszélése: A mai alkalomból mit visznek magukkal a diákok? (13. old.)

KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

VILÁGOS: szubjektív

Javaslat: Megvallom hitemet!

HETI ERÉNYGYAKORLAT

Lásd könyv: 13. oldal.

A SZENT ADATLAPJA

Szent Pál

kép – hogyan ábrázolják – képet kívágni, beragasztani

a teológusok, misszionáriusok védőszentje

ünnep: január 25. (megtérés), június 29. (vértanúság)

hely: Tarsus (születés), Róma (vértanúság)

szimbólum: könyv, kard

érdekesség: szubjektív

I./3. A KERESZTÉNYÜLDÖZÉSEK

Az óra célja: megmutatni, hogy van értelme a hitünkért vállalt szenvedésnek.

AZ ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

☞ nyitófeladat

szubjektív

☞ mentálhigiénés játék

...

☞ képek leírása

14. oldal, nyitókép

A piros virág a mártírok vérének jelképezi, az aranyló fény a tanúságtételük által megnyilvánuló isteni dicsőséget.

15. oldal

A Falakon kívüli Szent Pál-bazilika Rómában, itt található Pál apostol sírja.

16. oldal

A Szent Sebestyén-katakomba az egyik legismertebb látogatható katakomba Rómában, itt található Szent Sebestyén sírja, aki Diocletianus császár keresztényüldözéseinek idején halt vértanúhalált (császári tiszt volt, keresztény lett, ezért halálra nyilazták).

17. oldal

A legenda szerint ebben a helyzetben találták meg Cecíliát, miután a szűz látomásban maga mutatta meg I. Pascalis pápának, hogy hol van a sírja. A pápa 321-ben vitette át Cecília holttestét a trasteverei templomba, melyet a szent egykori lakhelye fölé emeltek. 1559-ben, amikor felnyitották a sírját, testét teljesen épen találták, abban a helyzetben, ahogyan Stefano Maderno híres szobra ábrázolja.

18. oldal

A katakombák falfestményei új- és az ószövetségi jeleneteket is ábrázolnak: ezen a freskón például megtaláljuk Jónás történetét, középen Jézust mint a Jó pásztort; valamint imádkozó alakokat („orante”), akik az ég felé tartják karjaikat.

A katakombák freskóin gyakran megjelenő szimbólumok: alfa és ómega (kezdlet és vég, a görög ábécé első és utolsó betűje); Krisztus-monogram (X/chi/ es P/ro/ – a név két görög kezdőbetűjével); a hal („Jézus Krisztus, Isten Fia Megváltó” hitvallás rövidítése, lásd lejjebb); a galamb, csőrében olajággal (a szabadulást jelképezi), a horgony (a remény, a Krisztusban való biztonság szimbóluma), gyakran delfinnel együtt, mely Krisztust és a feltámadást jelképezi, a babékoszorú (a megváltottak győzelmi koszorúja).

A TÉMA FELDOLGOZÁSA / MAGYARÁZAT

☞ Teológiai háttér

A keresztényeknek az első koroktól kezdve megannyi kihívással kellett szembenéznük. Az első üldözéseket a zsidók rendelték el: erről tanúskodik István diakónus megkövezése, illetve Pál Damaszkuszba küldése. A legvéresebb üldözés azonban II. Heródes Agrippa király alatt robbant ki. Ő Nagy Heórdés dédunokája volt, és arra tett kísérletet, hogy – római támogatással – helyreállítsa őse egykori nagy királyságát. 41. és 44. között lett először zsidó király. Hogy megszerezze a főpapok és a főtanács támogatását, szembefordult Jézus követőivel. Nevéhez kötődik idősebb Jakab apostol jeruzsálemi kivégzése (44).

Az első szervezett keresztényüldözésre Nero császár idején került sor, ám ez Rómára és környékére korlátozódott. A császár (hogy magát mentse a gyanútól) azt mondta, hogy a keresztények gyújtották fel Rómát (64).

Tróját tartották őseik városának a rómaiak, innen származtatták magukat. A város pusztulásáról Homérosz számol be az *Iliász* végén. A menekülők Aeneas vezetésével jutottak el Közép-Itáliába (lásd Vergilius: *Aeneis*). Állítólag Nero az égő Róma látványából akart ihletet meríteni egy új, csodás költemény megírásához. Az üldözésben vértanúhalált szenvedett Péter sírját a vatikáni Szent Péter-bazilika, Pálét az Ostiai út mellett található Falakon kívüli Szent Pál-bazilika őrzi.

A későbbiek során is hamis vádakkal illették a keresztényeket, s egyes csapásokért őket tették felelőssé. Eleinte csak helyi üldözésekre került sor, a háttérben nem egyszer valamilyen konkrét feszültség vagy egy túlbuzgó helytartó ellenségeskedése állt.

Vita tárgyát képezi, hogy mi volt a keresztények elleni eljárás jogalapja. Mommsen, a nagy történész úgy véli, hogy a *lex Iulia maiestatis*-t alkalmazták, vagyis felségsértésért ítélték el a keresztényeket (mivel nem áldoztak a pogány istenségeknek, nem ismerték el istenként a császárt). Ez a törvény lehetővé tette a foglyok kínzását, beismerő vallomás kicsikarása céljából.

Az első átfogó, törvénnyel elrendelt, a teljes állami apparátust bevonó üldözésre Decius császár alatt került sor (249–251). Ezt – rövid átmenet után – a Valerianus császárhoz (253–260) kötődő üldözés követte, amely két 257-es rendelettel robbant ki. Ezután hosszabb békeidő állt be, majd megkezdődött az utolsó, ám legnagyobb támadás, amely „a nagy üldözés” néven élt a keresztények emlékezetében (303–311). Diocletianus és cézárja, Galerius indította el. Ehhez az üldözéshez köthető a legtöbb ma is közzismert vértanú halála (például Ágnes, Anasztázia, Antióchiai Margit, György).

Az üldözések során voltak, akik életüket áldozták a hitükért (*martyr*, mártír); mások szenvedtek, büntetésekkel sújtották őket (vagyonlekvás, száműzés, kényszermunka) – az ő megnevezésük a hitvalló (*confessor*). Egyesek megrettentek a szenvedéstől, ezért „elbuktak” – őket hívták *lapsinak* (szó szerint: elesett). Közülük némelyek segítettek az üldözöknök: kiszolgáltatták a szent könyveket, adott esetben a hívők névsorát – az ő elnevezésük: *traditores* (ami annyit tesz: átadó, kiszolgáltató, vagy más fordításban áruló). Az üldözéseket követően sokan nem akarták bűnbocsánatban részesíteni az elesetteket, az Egyház azonban ragaszkodott ahhoz, hogy mindenki számára lehetőséget kell biztosítani az Isten irgalmából fakadó újjászületésre.

A keresztény hagyomány – Szent Ágoston nyomán – tíz nagy üldözést tart számon, ám valószínű, hogy szimbolikus számról van szó: Egyiptom tíz csapására akart utalni az egyházatya. Az áldozatok számát illetően nagyon eltérő becslések születtek: a legszkeptikusabb szerzők szerint a három évszázad minden üldözése összesen 5000-6500 áldozatot követelhetett; a másik véglet szerint az egyes üldözések áldozatainak száma több ezerre tehető.

☞ NÉZZ UTÁNA!

16. oldal

A leginkább tisztelt *vértanúk* névsorát az I. eucharisztikus ima (római kánon) őrizte meg: Linusz, Klétusz, Kelemen, Szixtus, Kornél, Ciprián, Lőrinc, Krizogonusz, János és Pál, Kozma és Damján; Ignác, Sándor, Marcellin, Péter, Felicitász, Perpétua, Ágota, Lúcia, Ágnes, Cecília, Anasztázia.

Tertullianus szerint (*Apologeticum* 50,13): amikor a pogányok megölik a keresztényeket, az ő földre hulló vérük olyaná válik, mint a mag, amit elvetnek – hitet terem.

Az óra célja: megmutatni, hogy van értelme a hitünkért vállalt szenvedésnek.

☞ Óravázlat

Heti 1 órában történő katekézishez

1. a lecke címe, szentírási rész, imádság felolvasása (14. old.)
2. a bevezető AZ IDŐ FOGASKEREKE feladat megbeszélése (14. old.)
3. a főszöveg megbeszélése (14-16. old.)
4. „Szerinted mi adott erőt...?” – a kérdés megbeszélése (14. old. margó)
5. *Mely épületek állnak ma Péter és Pál apostolok sírja fölött?* – a kérdés megbeszélése (15. old.)
6. kódok megfejtése (16. old.)
7. SZENT CECÍLIA főszöveg megbeszélése (17. old.)
8. FOGALMAK megbeszélése (18. old.)
9. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (18. old.).
10. VILÁGOS: Mit visznek haza a mai óráról a diákok?
11. Thomas Merton imája (15. old.)

Heti 2 órában történő katekézishez

1. óra:

1. a lecke címe, szentírási rész, imádság felolvasása (14. old.)
2. a bevezető AZ IDŐ FOGASKEREKE feladat megbeszélése (14. old.)
3. a főszöveg megbeszélése (14-16. old.)
4. Trója pusztulásának megbeszélése (15. old.)
5. *Tudod-e, hogy mely épületek...?* – a kérdés megbeszélése (15. old.)
6. kódok megfejtése (16. old.)
7. „NÉZZ UTÁNA!” megbeszélése (16. old.)
8. FOGALMAK megbeszélése (18. old.)
9. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (18. old.)
10. VILÁGOS: Mit visznek haza a mai óráról a diákok?

2. óra:

1. imádság (14. old.) előző óra ismétlése
2. SZENT CECÍLIA főszöveg megbeszélése (17. old.)
3. beszélgetés Szent Cecília szobráról (17. old.)
4. ünnepe egyik antifónájának felolvasása (17. old.)
5. a SZENT ADATLAPJÁNAK kitöltése (17. old.)
6. FOGALMAK megbeszélése (18. old.)
7. IKHTÜSZ megbeszélése (18. old.)
8. „Egészítsd ki!” – a feladat megoldása (18. old.)
9. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (18. old.)
10. VILÁGOS: Mit visznek haza a mai óráról a diákok? (18. old.)

KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

VILÁGOS: szubjektív

Javaslat: a hitünk néha szenvedéssel jár – én is vállalom!

HETI ERÉNYGYAKORLAT

Lásd könyv: 18. oldal.

A SZENT ADATLAPJA

Szent Cecília

kép – hogyan ábrázolják – képet kivágni, beragasztani
az egyházi zenészek, kóristák, költők, zenészek, hangszerkészítők védőszentje
ünnepe: november 22.

hely: Róma (halálának helyszíne)

szimbólum: hangszerek, orgona, sebek

érdekesség: szubjektív

I/4. A NAGY HITVITÁK

Az óra célja: rámutatni, hogy nem mindegy, hogy mit és hogyan gondolunk; felelősek vagyunk a gondolatainkért.

AZ ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

☞ nyitófeladat

javaslat: tervezés, pontosság

☞ mentálhigiénés játék

...

☞ képek leírása

19. oldal, nyitókép

„A keresztények számára Jézus evangéliuma, élete, halála és feltámadása, valamint az apostolok tanítása jelentette a forrást. (...) Megindult a vita: Melyik az igaz hit? Mit lehet tenni a tévedések ellen? Olyan volt, mint amikor a forrásból elötörő víz utat keres, medret váj magának...” (19.o.).

A TÉMA FELDOLGOZÁSA / MAGYARÁZAT

☞ Teológiai háttér

Az első keresztény közösségek körében hamar kibontakoztak a hitről folytatott viták. Ezek közül nem egynek az Újszövetség könyveiben is megtalálhatjuk a nyomát. Legfőképpen a lelkipásztori levelek intenek az „egészséges tanítás” apostoli mintára történő

megtartására (2Tim 1,13), és bátorítanak akár a feddésre is, hogy a híveknek „egészséges legyen a hite” (Tit 1,13).

Az első vitákat a keleti misztériumvallásokkal és a gnoszticizmussal való találkozás váltotta ki. A gnosztikus tanok igen tarka körképet mutatnak, ám mindegyikben közös:

- 1) a világ dualista szemlélete (jó–rossz, szellem–anyag stb.),
- 2) az Isten végső megismerhetetlensége,
- 3) az Isten és az ember (anyag) közötti közvetítő lény(ek) megvállása (démiurgoszok),
- 4) az üdvösség ismeret (*gnószisz*) általi elérése (vagyis a bűn nem erkölcsi bukás, hanem téves ismeret vagy ismerethiány),
- 5) ezoterikus felfogásrend: az ismeret teljessége csakis egy belső kör számára elérhető (*eszóteró*: ami beljebb van),
- 6) ez utóbbival összefüggésben a híveknek több lépcsős beavatási renden kell végighaladniuk, ahol minden stádium újabb és újabb titkos (misztikus) ismeretet tár fel.

Az eretnekséget jelölő görög *hairezisz* (leválasztás, kiválasztás) kifejezés a latin *secta* (lemetszett rész) szóban él tovább, s arra utal, hogy az illető személy vagy csoport kiválaszt egy adott gondolatot, ami eltér a bevettől, s ezáltal leválik az Egyház közösségének testéről. Az adott korban hamar felállították az igaz hit (*ortodoxia*) ismérveit:

- 1) ősiség/apostoliság: az az igaz hit, amit az apostoloktól, az ő tanításukból meríthetünk; ezért fontos a hagyományhoz való ragaszkodás. Az eretnekség mindig újítást jelent, korábban nem vallott elemet akar beemelni a hitbe;
- 2) egyetemesség/elterjedtség: az első igehirdetés nyomán mindenütt ugyanaz az apostoli hit terjedt el. Ezzel szemben az eretnekségek egy meghatározott helyen, egy zártabb körben lépnek fel, nem válnak egyetemessé (sajátos kivételt az arianizmus IV. századi nagyfokú elterjedése jelentett);
- 3) egyházi karakter: az apostoli folytonosság és a katolikuság (*katholikosz*: egész szerinti, egyetemesen elterjedt) mindig jelenti a közösséghez és a hiteles pásztorokhoz ragaszkodást is.
- 4) exoterikus felfogásrend: a hit a hívők körében nyilvános, mindenki számára hozzáférhető (*exóterosz*: külső, nyilvános). Nincs eltitkolt tudás: aki részesült a beavatás szentségeiben, az a teljes, üdvösséghez szükséges hitben részesült.

Napjainkban újból fellépnek olyan elgondolások és áramlatok (például a *New Age*), amelyek a klasszikus gnoszticizmus ismertetőjegyeit mutatják. Ezért hasznos, ha kialakítjuk magunkban az érzékenységet és a készséget a fontos jellemvonások felismerésére, beazonosítására.

A III. századtól jelentek meg azok az eretnekségek, amelyek a hit rendszerének kidolgozása, a hit belső tartalmainak tételes kimondása kapcsán léptek fel. Ezek több csoportba sorolhatók:

- 1) krisztológiai eretnekségek: a Jézus Krisztus személyére, természetére vonatkozó hittételek kapcsán megfogalmazott eltérő álláspontok (arianizmus, adopcianizmus, monofizitizmus stb.);
- 2) szentháromságtani eretnekségek: a Szentháromságra vonatkozó tanítás terén mutatnak eltérést az ortodoxiától (például szubordinacionizmus, monarchianizmus, patripasszianizmus);
- 3) az egyházi gyakorlattal kapcsolatos eretnekségek: a bevett egyházi gyakorlat, például a szentség-kiszolgáltatás rendje kapcsán merülnek fel ellentétes vélekedések (például eretnekkeresztelési vita, donatizmus, markionizmus, pelagianizmus).

A *legősibb hitvallás* a kereszteléskor alkalmazott „kérdézz–felelek”. A zsinati hitvallás a nícea–konstantinápolyi („hosszú”) hiszekegy.

Az óra célja: rámutatni, hogy nem mindegy, hogy mit és hogyan gondolunk; felelősek vagyunk a gondolatainkért.

☞ Óravázlat

Heti 1 órában történő katekézishez

1. a lecke címe, szentírási rész és ima felolvasása (19. old.)
2. a bevezető IDŐT NYER feladat megbeszélése (19. old.)
3. a főszöveg megbeszélése (19-21. old.)
4. *Gyűjtsd ki a szövegből...* – a feladat megoldása (21. old.)
5. *bibliái gondolatok a gondolatról* – a feladat megoldása (20. old.)
6. *Igaz vagy hamis?* – a feladat megbeszélése (20. old.)
7. SZENT ATANÁZ PÜSPÖK főszöveg megbeszélése (21-22.)
8. FOGALMAK átisméltése (22. old.)
9. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (22. old.)
10. VILÁGOS: A mai óráról mit visznek magukkal a diákok?

Heti 2 órában történő katekézishez

1. óra:

1. a lecke címe, szentírási rész és ima felolvasása (19. old.)
2. a bevezető IDŐT NYER feladat megbeszélése (19. old.)
3. *Mi jut eszedbe a forrás szóról?* (19. old.)
4. a főszöveg megbeszélése (19-21. old.)
5. *Gyűjtsd ki a szövegből...* – a feladat megoldása (21. old.)
6. *bibliai gondolatok a gondolatról* (20. old.)
7. *Igaz vagy hamis?* – a feladat megoldása (20. old.)
8. FOGALMAK megbeszélése (22. old.)
9. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (22. old.)
10. VILÁGOS: Mit visznek magukkal a diákok a mai alkalomról?

2. óra:

1. imádság (19. old.), az előző óra ismétlése
2. *Mennyi ideig tartott...* – a kérdés megbeszélése (21. old.)
3. SZENT ATANÁZ főszöveg megbeszélése (21 -22. old.)
4. Szent Atanáz és Cirill ábrázolása (21. old.)
5. a SZENT ADATLAPJA kitöltése (22. old.)
6. *Emlékszel?* – a kérdés megbeszélése (22. old.)
7. FOGALMAK átismétlése (22. old.)
8. összefoglalás és ERÉNYGYAKORLAT (22. old.)
9. VILÁGOS: A mai óráról mit visznek magukkal a diákok? (22. old.)

KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

VILÁGOS: szubjektív

Javaslat: Jézus a forrás. Felelős vagyok a gondolataimért, szavaimért.

HETI ERÉNYGYAKORLAT

Lásd könyv: 22. oldal.

A SZENT ADATLAPJA

Szent Atanáz

migrénben, fejfájásban szenvedők védőszentje

ünnepe: május 2.

hely: Alexandria

szimbólum: püspök, írástekerics, könyv

érdekesség: szubjektív

FELADATOK MEGOLDÁSA

(20. old.)

Igaz (I) vagy Hamis (H)?

A hamis állítások esetében az indoklás:

Három Isten van	Egy Isten van
Egy személyű Isten	Három személyű
Jézus csak egy jelentős tanító	Megváltó, Messiás...
Szent József Jézus édesapja	nevelőapja
Máriát imádjuk	tiszteljük
Mindent a jó Isten teremtett	(magyarázat: pl. autó, ház...)